

Poručnik

mr TOMISLAV RADOMIROVIĆ

Uticaj razvoja proizvodnih snaga i tehnologije na bezbednost sveta

1. Razvoj proizvodnih snaga i bezbednost sveta

U ovom razmatranju moramo poći od proizvodnih snaga i osnovnih činilaca proizvodnje, koji su međusobno povezani i uslovljeni. Činioci proizvodnje su: predmeti rada, sredstva za rad i ljudski rad.

Istorija razvoja proizvodnih snaga je istorija borbe čoveka s prirodom radi održavanja i poboljšanja životnih uslova, a održavanjem i poboljšavanjem životnih uslova razvijali su se i proizvodni odnosi. U društvenoj nadgradnji proizvodnih snaga nalazi se i komponenta „bezbednosti”. Čovek stalno želi bolji kvalitet življenja, a za to mu je potrebna sigurnost. Bez sigurnosti, odnosno „bezbednosti” nisu se mogle komotno razvijati proizvodne snage, a bez razvoja proizvodnih snaga nije moglo biti „bezbednosti”, jer samo „gole ruke” čoveka nisu mogle da mu pruže sigurnost.

Nas, u ovom izlaganju, interesuje „bezbednost” sa ekonomskog i političkog stanovišta. „Kao politički pojam, bezbednost podrazumeva unutrašnju i spoljnu bezbednost država.”¹ Unutrašnja bezbednost

¹ Dr Ranko Petković, *Sistemi bezbednosti u evropskom prostoru*, Institut za političke nauke, Zagreb, 1981, str. 35.

je bezbednost društveno-ekonomskog i političkog poretka. Spoljna bezbednost je nacionalna i međunarodna bezbednost. Nacionalna bezbednost je bezbednost pojedine države, nacionalnog suvereniteta i teritorijalnog integriteta. A međunarodna bezbednost je bezbednost svih država, u krajnjem — svetski mir. Osnova „političke bezbednosti” je ekonomska bezbednost. Da li će određena zemlja da bude slobodna zavisi i od konkretne ekonomske situacije u njenim i međunarodnim okvirima.

Da bi se jedna zemlja uspešno branila potrebni su joj ljudski i materijalni resursi. Tu spadaju i prirodni resursi, sposobnost korišćenja izgrađenih potencijala, visina i struktura investicionih ulaganja, primena rezultata tehničko-tehnološkog progressa, broj, kvalitet i struktura radno sposobnog stanovništva, društveno-politički odnosi itd. To su, ujedno, i činioci razvoja proizvodnih snaga, ali i proizvodnih odnosa.

Savremena epoha se karakteriše brzim razvojem proizvodnih snaga. Kao opšte zakonitosti razvoja proizvodnih snaga našeg doba navode se: (1) rast kontinuiranog procesa rada; (2) rast optimalnih proizvodnih kapaciteta sa sve većom opremljenošću; (3) razvoj specijalizacije, kooperacije, diverzifikacije, centralizacije; (4) rast pripreme rada u odnosu na rad u neposrednoj proizvodnji, i (5) dalje podružljavanje procesa rada.²

Sadašnji razvoj proizvodnih snaga u svetskim razmerama zahteva dalje podružljavanje proizvodnje. On, takođe, zahteva podelu rada, kooperaciju, transfer tehnologije itd. To se ne može rešavati u okvirima zatvorenih nacionalnih granica. Međutim, proizvodni odnosi određuju sami svoju sudbinu i razvijaju se svojom „logikom”, tako da ljudski činilac ima sve dominantniju ulogu u određivanju pravca kojim će ići „bezbednost” sveta. Pozitivno je ako se ta bezbednost bude izgrađivala i razvijala u okvirima novog međunarodnog poretka, a negativno je ako se bude zasnivala na neravnopravnom odnosu bogatih i siromašnih zemalja. Samo jakim privrednim vezama s velikim brojem zemalja, jedna zemlja može „integrirati” svoju sigurnost u interesu drugih zemalja. Bezbednost se ne može kupiti najsavremenijim naoružanjem i vojnom opremom. Ona se može postići jedino strategijom povoljnog društvenog razvoja, većom integracijom u svetske privredne tokove i svestranom saradnjom sa pozicija politike miroljubive koegzistencije. Za to, pre svih, treba da se izbore nesvrstane zemlje i zemlje u razvoju. Jugoslavija u tome može imati važnu ulogu kao jedan od osnivača pokreta nes-

² Dr Dušan Čalić, *Ekonomske aspekte razvoja savremenog socijalističkog društva*, „Naprijed”, Zagreb, 1972, str. 29 do 30.

vrstanih i jedna od najrazvijenijih među zemljama u razvoju, takozvanim novoindustrijaliziranim zemljama. U neravnomernom razvoju proizvodnih snaga, kakav je sada, bezbednost slabijih nije visoka. To se danas posebno manifestuje u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima.

Postoje stalne pretnje koje ugrožavaju bezbednost zemalja u razvoju, počev od političkih pritisaka i ekonomskih sankcija do vojnih intervencija. Zbog toga sve zemlje troše ogromna sredstva za svoju odbranu, često i nauštrb socijalnog i ekonomskog razvoja. Iz istih razloga se odvaja manje sredstava za zdravstvo, obrazovanje, fundamentalna naučna istraživanja u onim zemljama kojima je upravo to najviše potrebno. Razmena je otežana i svodi se prvenstveno na meteorološka, okeanografska i druga ispitivanja, što usporava razvoj proizvodnih snaga i produbljuje jaz između razvijenih i zemalja u razvoju.

Proizvodne snage se razvijaju u uslovima celokupne, međuzavisne svetske privrede, u kojoj glavnu reč imaju najjače razvijene zemlje, multinacionalne kompanije i vojnoindustrijski kompleks. Još su Marks i Engels pisali da je društvena moć „umnožena produkciona snaga” jednog društva. Proizvodne snage su osnova društvene moći te „odnosi različitih nacija zavise od toga koliko je svaka od njih razvila proizvodne snage, svoju podelu rada i unutrašnje opštenje.”³ Ali to se sporo menja jer su razvijene zemlje moćne i boje se promena.

Ekonomska integracija i integracija odbrane pretežno se podudaraju. To znači da se strategija razvoja proizvodnih snaga podudara sa strategijom bezbednosti određenih zemalja. Razvoj proizvodnih snaga koji je u skladu sa društvenim razvojem činilac je i bezbednosti. Jer, svaka drugačija strategija je rasipanje resursa, ona znači manji razvoj i stabilnost privrede što se odražava i na bezbednost. Dakle, razvoj proizvodnih snaga omogućava ljudsko blagostanje ili samouništenje čovečanstva.

2. Tehnologija kao činilac razvoja proizvodnih snaga i bezbednost sveta

Materijalna proizvodnja ima tri bitna obeležja: tehničko, ekonomsko i društveno. Ta njena obeležja su međusobno povezana i uslovljena. Promene u tehničkoj i tehnološkoj osnovi proizvodnje,

³ Dr Radoslav Stojanović, *Sila i moć u međunarodnim odnosima*, Radnička štampa, Beograd, 1982, str. 42.

izazvane primenom rezultata nauke, uslovljava brze promene u nje-
noj ekonomskoj osnovi i time ona utiče na društveni razvoj. Ako na-
uka, tehnika i tehnologija imaju sve važniju ulogu u društvenom
razvoju to se direktno odražava i na bezbednost sveta.

Tehnologija predstavlja jedan od ključnih činilaca razvoja pro-
izvodnih snaga. Najrelevantnija definicija tehnologije je da „tehnolo-
gija otkriva aktivni stav čovekov prema prirodi, neposredni proces
proizvodnje njegova života, a s time i društvene prilike u kojima
živi i duhovne predstave koje iz njih izvire.”⁴ Tehnologija je skup
znanja i veština o prirodnim i društvenim pojavama, o načinima ka-
ko se te pojave javljaju ili koriste u proizvodnji do obavljanja sva-
kodnevni radnih operacija. Ona nije vrednosno neutralna, već sa-
drži u sebi sistem vrednosti, odnose među ljudima i njihov odnos
prema prirodi. Normalno je da to onda utiče i na bezbednost kao
vrednosnu kategoriju.

Blizak pojmu tehnologije je pojam tehnike. Negde se ta dva poj-
ma poistovećuju, a negde razlikuju. U antičkoj Grčkoj „tehne” već
implicira promišljenost jer znači veštinu čiji je rezultat „mehane”
(sklop, mašina). Tako tehnika čini skup stvarno korištenih metoda
proizvodnje, odnosno metode organizacije i načina ponašanja u ne-
kom društvu. Na osnovu tih definicija tehnologije i tehnike može-
mo napraviti distinkciju između tehničkog i tehnološkog razvoja.
Pod tehnološkim razvojem podrazumevamo događaje koje naziva-
mo *invencijama*, dok tehnički razvoj čine *inovacije*.⁵ Međutim, teh-
nički progres obuhvata i sve oblasti ljudske delatnosti i u dijalek-
tičkoj je vezi sa tehnološkim progresom. Zato možemo poistovetiti
pojam tehnologije i tehnike, uz jasno razlikovanje pojma (episteme,
scientia, science ...) i pojma artefakta tj. proizvoda.

Najviši intenzitet tehničko-tehnološkog razvoja je u industriji
a najmanji u zanatstvu i slobodnoj profesiji. Nauka je prvo prodr-
la u hemijsku industriju i metalurgiju, a zatim u područje elektroteh-
nike i u druge grane industrije. Razvoj automatizacije i uvođenje
sve produktivnijih mašina javlja se posle drugog svetskog rata. Ta-
da nastaju promene u izvorima energije, elektronici, automatici itd.
Obuhvataju se elementi predmeta rada, sredstva rada, energije i
saobraćaja. To sve utiče na revolucionisanje industrijskih grana i
brz tehnološki razvoj. Tehnologija vremenom postaje sve značajnija
za razvoj proizvodnih snaga i ostalih oblasti ljudskog života, pa i
bezbednosti.

⁴ Karl Marks, *Kapital*, tom I, „Prosveta”, Beograd, 1977, str. 330.

⁵ Invencije predstavljaju „izmišljanje nečeg novog”, a inovacije „uvođe-
nje nečeg novog.”

Sadašnji stepen razvoja tehnologije karakteriše vrlo brzo „zas-tarevanje” proizvoda, što nastaje usled brzih tehnoloških promena. Prema podacima J.A. Schumpetera, za fotografiju je prosečan peri-od od otkrića do realizacije bio 112 godina (od 1727. do 1839). za tele-fon 56 godina (1820—1876), za radio-prijemnik 35 godina (1867—1902), za televizor 12 godina (1922—1934), za atomsku bombu 6 godina (1939—1945), za tranzistor 5 godina (1948—1953), za integri-rano kolo 3 godine itd.⁶ Jedan broj naučnika to smatra najvažnijom karakteristikom naučno-tehničke revolucije. Međutim, nauka kao pokretačka, revolucionarna snaga nije to samo po svom preobražaju u ekonomsku, tehnološku produktivnu snagu, već i po tome koliko je ona politička i idejna revolucionarna snaga koja se okreće gra-đanskom svetovnom poretku i razotkriva lice njegovog raspadanja. i koliko to razotkrivanje spaja sa praktičnim klasnim poretkom. Sa-mo ako nauka vrši ovu funkciju, njeni materijalni rezultati mogu da poprime čovekovu emancipaciju.”⁷ Zemlja koja ima tehnološko preimućstvo ima i političko i vojno preimućstvo. Uključivanje nau-ke, tehnologije i tehnike u spoljnu politiku nije samo apstraktni ide-al već praktični imperativ sadašnjice.

Koliko je zemlja odbrambeno sposobna zavisi i od privredne stabilnosti i nezavisnosti. Na razvoj privrede savremeni tehnološki napredak deluje na više načina i to: razvijajući *kvalitet proizvodnih činilaca* i podižući njihovu efektivnost, odnosno produktivnost; uti-čući na spoljne promene materijalne strukture proizvodnje putem sve šire društvene podele rada i na toj osnovi njenu diverzifikaciju; utičući bitno na dinamiku rasta privrede.⁸ U klasičnoj tržišnoj teo-riji položaj proizvođača zavisi pre svega od njegovog zalaganja, efi-kasne upotrebe sredstava i prihvatanja najbolje tehnologije. Samo najboljim tehnologijama osvajaju se novi proizvodi i tržište. Među-tim, kod administrativnog upravljanja važna je veza „sa političkim vrhom” i snalaženje u propisima, pa se sve okreće naopako, a onda je jasno kakva se tehnologija razvija. Takvo stanje je karakteristično i za jugoslovensku privredu. Takav tehnološki razvoj je bio jedan od osnovnih uzroka privredne nestabilnosti naše zemlje. Tehnološki razvoj je ostvarivan najvećim delom uvozom strane tehnologije, što je u početku bilo i nužno. Činioci koji u tom pravcu deluju danas mogu biti još izraženiji u budućnosti, zbog dubokih prestrukturira-

⁶ Dr Vukan Dešić i dr Dragutin Bošković, *Organizacija istraživanja i raz-voja*, Ekonomika, Beograd, 1972, str. 99.

⁷ Kirn A., *Nastanak društvene kritičke istorije o nauci i tehnologiji...*, Marksizam u svetu, br. 6, 1976. god., str. 11.

⁸ Dr Stevan Devetaković, *Naučno-tehnički progres kao faktor privred-nog razvoja Jugoslavije*, „Marksistička misao”, br. 1/78, str. 118—137.

nja svetske privrede koja ne može proći bez privrednih nestabilnosti, uslovljenih problemima koji su vezani sa uključivanjem u međunarodnu podelu rada. Stoga se eventualna nova kriza svetske privrede može u oštrijem obliku odraziti na društveni sistem i bezbednost zemlje.⁹ To još više važi za siromašnije zemlje u razvoju koje su posle rata stekle nezavisnost.

Razvojem tehnologije u svetu, kao sve važnijeg činioca proizvodnih snaga, tehnološka zavisnost sve više utiče na bezbednost zemlje. Najčešći oblik tehnološke zavisnosti je preko transfera tehnologije između zemalja što se, jednostavno rečeno, svodi na „prodavanje pameti”. To može biti vezano za organizaciju, marketing, sirovine, opremu, odnosno za sve od čega zavisi veća produktivnost ili veća ekonomska efikasnost. Tehnološka zavisnost ne mora se stvarati samo transferom tehnologije već i sopstvenim razvojem tehnologije ako se pretežno bazira na tuđem konceptu, pa zavisi od uvoznih komponenti ili još nije svetski konkurentna da bi roba bila izvezena kako bismo mogli da uvezemo tehnologiju. Ako nemamo u dovoljnoj meri razvijenu vlastitu tehnologiju onda se postavlja pitanje vlastitog stvaralaštva i društvenog integriteta.¹⁰ Na osnovu toga nužno se nameće pitanje: koji je tehnološki nivo neophodan da bi zemlja mogla biti bezbedna. Često se misli da je to nivo razvijenih zemalja. Ali, iz prakse vidimo da su neke zemlje visoko tehnološki razvijene ali opet nisu bezbedne, jer su pod „jednim kišobranom” koji može i da se izmakne. To ne znači da smo bezbednost posmatrali samo sa stanovišta političke zavisnosti zanemarujući tehnološku zavisnost. U razvijenim zemljama gde postoji političko i ekonomsko uplitanje ima i tehnološkog uplitanja, bez obzira što te razvijene zemlje imaju veću samostalnost u donošenju tehnoloških odluka u odnosu na zemlje u razvoju. Sve to ukazuje na to da se moraju uzeti u obzir sve komponente koje utiču na tehnološku zavisnost.

Ovladavanje tehnologijom nije samo pitanje industrijalizacije i standarda već i egzistencijalno pitanje opstanka, nezavisnosti i slobode. Ekonomska moć ne dolazi sama po sebi već zavisi od unutrašnjih i spoljnih činilaca. Među tim činiocima su veličina zemlje, njeno prirodno bogatstvo, broj stanovnika, kadrovski i materijalni po-

⁹ Suverenitet SFRJ treba izvoditi i iz međunarodnih odnosa i međunarodnog prava, pri čemu je on umnogome određen njenom društveno-ekonomskom sposobnošću za međunarodnu saradnju na jednakim osnovama. A to zavisi od tehnološkog razvoja.

¹⁰ Pogledati detaljnije: *Prvo jugoslovensko savetovanje o strategiji tehnološkog razvoja*, Zbornik materijala, Beograd, 1980, str. 18.

tencijal, međunarodno ekonomsko okruženje, saradnja između zemalja itd. A tehnološki razvoj uslovljava efikasnost ekonomskog razvoja a to znači i ekonomsku osnovu bezbednosti zemlje.

3. Bezbednost sveta zasnovana na ravnopravnoj tehnološkoj saradnji

Preokupacija za mir u međunarodnim odnosima bila je, počev od prvobitne zajednice kada su postojale tampon zone između lovišta pa sve do današnjih bezatomskih zona. Razvojem civilizacije u međunarodnim političkim i ekonomskim odnosima sve se više isticao značaj suvereniteta jedne zemlje. A to podrazumeva činjenicu da je ona autonoman subjekat u međunarodnim odnosima i međunarodnom razvoju, što znači i svog razvoja i biranja pravca svoga uključivanja u međunarodnu podelu rada.

U međunarodnim ekonomskim odnosima postoji jaz između razvijenih i zemalja u razvoju i borba da se to promeni na osnovama principa novog međunarodnog ekonomskog poretka. Razvijene zemlje ne žele promene i tehnološkim monopolima taj jaz povećavaju. Pri tome zemlje u razvoju imaju puno ograničenja, što proizvodi negativne posledice. Sjedinjene Američke Države imaju *Technology Transfer Group*, koja je pod kontrolom *National Security Council*. Na taj način se sprečava da neka tehnologija nekontrolisano ode u protivničke ruke i upotrebi u vojne svrhe. Pojedine tehnologije se ne daju ni najbližim saveznicima. To ukazuje na dve stvari. *Prvo*, da kupac ne može kupiti najsavremeniju tehnologiju i, *drugo*, da je tehnologija vrlo bitna za bezbednost zemlje. Da bi se zemlje u razvoju održale one sve više odvajaju za odbranu usled stranog vojnog prisustva. Sve je veća militarizacija zemalja u razvoju, armije imaju veću ulogu a vojni izdaci su sve veći. Znači, razvija se začarani krug. Nema ravnopravne tehnološke saradnje, a za vojne izdatke odvajaju se sve više i to dva puta više nego što dopušta ekonomska baza. Umesto da se osamostale one postaju sve više zavisne.

Sve to tehnologiju i tehnološku saradnju razvija u pogrešnom smeru. To su posledice nerešenih osnovnih protivrečnosti u svetskoj zajednici, a pre svega protivrečnosti u procesu proizvodnje i raspodele dobara. U tom slučaju tehnologija ne može poslužiti celom svetu da bi se ispravile nejednakosti. Već danas svetska zajednica sve više liči na silnika koji ne zna šta će sa svojom snagom, i koji se svojom „igrom” može opasno ozlediti. Tehnologija je dovela do

dubokih promena u ekonomskim, vojnim i društveno-političkim odnosima u svetu. Dovala je do mogućnosti samouništenja čovečanstva.

Da bi se izbegla velika tehnološka zavisnost potrebno je jačati tehnološku saradnju između zemalja u razvoju. Glavne prepreke toj saradnji su čvrste veze u horizontalnom prenosu tehnologije između malog broja razvijenih i mnogobrojnih zemalja u razvoju. Tehnologija ne služi uspostavljanju saradnje već ostvarenju profita onoga koji je tehnološki nadmoćniji. Razvijene zemlje usmeravaju monopol nad tehnologijom u pravcu represivnih ciljeva. „Kompjuterizacija civilizacije i militarizacija znanosti ukazuje da neokolonijalizam može da bude okrutniji i beskompromisniji u međunarodnoj eksploataciji od klasičnih oblika kolonijalizma po osnovi transfera klasične tehnologije.”¹¹ Podatak da se 90 odsto transfera tehnologije ostvaruje između razvijenih zemalja vodi u nedoumicu — zašto samo 10 odsto transfera prema zemljama u razvoju, kad ih na taj način mogu najviše eksploatisati. Odgovor je sledeći: *prvo*, razvijene zemlje međusobnom tehnološkom razmenom učvršćuju položaj, pre svega prema zemljama u razvoju, i *drugo*, sa 10 odsto transfera prema zemljama u razvoju razvijene zemlje ih drže u podređenom položaju, jer to je onaj deo tehnologije od kojeg zemlje u razvoju najviše zavise. Povećanu tehnološku razmenu i ravnopravniju tehnološku saradnju, koja bi uticala na poboljšanje bezbednosti sveta, može da stvori jedino oslonac na vlastite snage zemalja u razvoju što bi ojačalo njihov položaj u odnosu na razvijene zemlje. Time bi se izbeglo da zemlje u razvoju uvoze tehnologiju koja je većinom zastarela i ovisna siroviniski, energetski i finansijski od drugih. To znači da ih razvijene zemlje mogu blokirati u svakom momentu, što je za zemlje u razvoju katastrofalno, naročito u kriznim situacijama. Time se gubi društveni suverenitet i pada u tehnološku klopu. Ali, kako jačaju elementi novih odnosa može se reći da se pojavljuje i pozitivan odnos razvijenih prema zemljama u razvoju. Jer, ma koliko razvijenim zemljama stalo do tehnološkog monopola, one ne mogu a da ne stimulišu tehnološki razvoj nerazvijenih s tim da cilj tog tehnološkog razvoja neće biti postizanje ravnopravnosti već održavanje dominacije nad zemljama u razvoju. Ali, i tehnološka neravnopravnost, kao i svaka druga, jačaće težnju i borbu za ravnopravnu tehnološku saradnju i odgovarajuću preraspodelu uloga u međunarodnoj podeli rada. Borba za takvu promenu dovešće do povećane nestabilnosti, pa čak i kriznih faza.

¹¹ *Drugo jugoslovensko savetovanje o strategiji tehnološkog razvoja*, knjiga II, Split 1—2, 12. 83, SITJ, Beograd, str. 55.

Formiran je *Centar za koordinaciju naučno-tehničke saradnje nesvrstanih zemalja i zemalja u razvoju* sa sedištem u Delhiju. Bez oslonca na vlastite snage i kolektivne saradnje nema ravnopravne tehnološke saradnje. Zemlje u razvoju bez toga biće ovisnije a time i mir labaviji.

INFLUENCE OF DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND TECHNOLOGY ON THE WORLD SECURITY

The superstructure of productive forces contains also an element of security, since the continual striving of the man towards a better life makes the security an indispensable condition. But security cannot be „bought” by modern armament and military equipment. It can only be attained by the strategy of positive social development, by a greater integration of the world economic developments, and by a comprehensive cooperation based on the policy of peaceful coexistence.

Technology is one of the crucial factors of development of productive forces, also of other domains of life of society, and thus of security, too. Very fast process of „ageing” of technologies, i.e. of their becoming obsolete, resulting mostly from fast changes in the field of technology, is considered a fundamental characteristic feature of the scientific-technological revolution. Dependence on foreign technology does not necessarily ensue from the imports of technologies only but also from the development of domestic technologies based primarily on imported foreign concepts.

Security of the world must rely also on technical cooperation based on equality. Such cooperation must be based on domestic possibilities and capabilities of developing countries, on their closer mutual cooperation, and on elimination of monopolies imposed by developed countries.

RESUME

INFLUENCE DU DEVELOPPEMENT DES FORCES PRODUCTIVES ET DE LA TECHNOLOGIE SUR LA SECURITE DANS LE MONDE

Dans le présent article l'auteur soutient que la superstructure sociale des forces productives comporte aussi une composante de sécurité du fait que l'effort incessant de l'homme pour une vie meilleure comprend aussi la nécessité de sa sécurité. Or, la sécurité ne peut être „acquise” moyennant l'armement et

les équipements militaires sophistiqués, mais bien assurée uniquement par une stratégie du développement social prospère, par une plus grande intégration dans les courants économiques mondiaux et par une coopération globale qui repose sur les principes de la politique de coexistence pacifique.

La technologie est l'un des facteurs-clés du développement des autres domaines de la vie humaine, et partant de la sécurité. Le fait que des produits sont vite dépassés, ce qui est dû en général aux changements rapides qu'en traîne le développement de la technologie, est considéré comme étant la caractéristique essentielle de la révolution scientifique et technique. Le développement de la technologie et la dépendance que celle-ci peut entraîner influent de plus en plus sur la sécurité d'un pays. La dépendance technologique n'est pas dû seulement au transfert de technologies mais aussi au développement de la technologie propre, lorsque ce dernier est principalement fondé sur des conceptions importées.

La sécurité dans le monde doit se fonder sur une coopération technologique à égalité. Cette coopération doit être conçue selon les capacités respectives des pays en développement, en vue d'affermir leur collaboration et d'éliminer les monopoles que détiennent les pays évolués.

РЕЗЮМЕ

ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЬНЫХ СИЛ И ТЕХНОЛОГИИ НА БЕЗОПАСНОСТЬ В МИРЕ

В статье подчеркивается, что в общественную надстройку производительных сил входит и компонент безопасности, ибо постоянному человеческому стремлению к лучшей жизни необходима безопасность. А безопасность нельзя „купить” при помощи самого современного вооружения и военного оборудования, но ее можно обеспечить только стратегией благоприятного общественного развития, увеличением интеграции в мировые хозяйственные течения и всесторонним сотрудничеством с позиции политики моролобивого сосуществования.

Технология является одним из существенных факторов развития производительных сил, но также и остальных областей человеческой жизни, а также и безопасности. Очень быстрое „устарение” изделий, происходящее по причине быстрых технологических изменений, считается существенной характеристикой научно-технологической революции.

Развитие технологии и технологическая зависимость оказывают все увеличивающееся влияние на безопасность страны. А технологическая зависимость не всегда осуществляется только передачей технологии, но и собственным развитием технологии, если это развитие основывается преимущественно на чужой концепции.

Безопасность в мире должна покоиться на равноправном технологическом сотрудничестве. Такое сотрудничество должно основываться на собственных возможностях развивающихся стран, на их более прочном взаимном сотрудничестве и исключении монополий развитых стран.